



ภาษากวี : ศาสตร์และศิลป์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

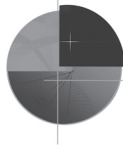
แหวอาชีวะห์ ดาหะยี่*

บทคัดย่อ

ภาษากวี เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่สร้างสรรค์โดยการใช้ถ้อยคำ จังหวะและลีลา มีองค์ประกอบ การสื่อสารที่ชัดเจนทั้งในองค์ประกอบทางโครงสร้างของการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร และองค์ประกอบที่สร้างความไพเราะและงดงาม ประกอบด้วย การเลือกสรรคำ การใช้เสียง สูงต่ำหรือลีลาและจังหวะ การเลือกคำที่สื่อความหมาย และการเลือกเนื้อความที่ให้เกิดเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ บทบาทในการสื่อสารเป็นอีกส่วนหนึ่งที่เสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ทั้งบทบาทของการ สื่อสารต่อบุคคล บทบาทของการสื่อสารต่อสังคม บทบาทที่พิเศษและสำคัญอีกประการหนึ่งของภาษากวี คือ บทบาทในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก และบทบาทในการแสดงออกทางเสียง เพื่อให้เกิดลีลาจังหวะ ศิลปะและคุณค่าในการสื่อสารด้วยภาษากวีเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ส่งสารต้องเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของความเปรียบหรือโวหารภาพพจน์ เช่น ภาพพจน์แบบอุปมา ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการ อยู่ร่วมกันโดยสันติ

คำสำคัญ : ภาษากวี ศาสตร์และศิลป์การสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

* หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
E-mail : sah2524@hotmail.com



Poet Language : Science and Art of Efficient Communication

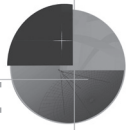
Wae-arsesah Dahayee*

Abstract

Poet language is a creative communication tool with the use of utterance, rhythm, and style. It has its own obvious communication components both in structure comprising sender, message, media, and receiver and in aesthetic as well as beauty consisting of diction for creative meaningful message, and pitch or style. Besides, communication role can be regarded as a driving force for efficient communication either for interpersonal or social communication roles. Poet language has also a special and significant role in expressing emotion and rhythmic sounds. To make communication much more efficient, a communicator must learn the art and value of communication. Those points that must be learned are simile, metaphor, personification, and use of symbol for the society's further harmony.

Keywords : language Art and sciences communication Efficient communication

* Communication of Arts Program Faculty of Management Sciences Yala Rajabhat University 95000
E-mail : sah2524@hotmail.com



บทนำ

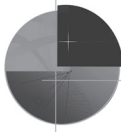
ภาษา เป็นเครื่องมือการสื่อสารประเภทหนึ่งที่อยู่ในรูปวัจนภาษาหรือถ้อยคำที่เป็นภาษาพูด และภาษาเขียน รวมทั้ง วัจนภาษาหรือภาษาท่าทาง ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารไปยังผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการรับรู้ สร้างความเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ หรือตั้งเป้าหมายไว้ การใช้ภาษาขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน อาทิ การใช้ภาษาในงานราชการ การใช้ภาษาในงานข่าว การใช้ภาษาในงานสารคดี และ การใช้ภาษาในงานกวี เป็นต้น

ภาษากวี เป็นภาษาแห่งท่วงทำนองและดนตรี เพราะความงามในกวีนิพนธ์ทางหนึ่งเกิดจากเสียงของคำที่ถูกจัดวางให้เกิดจังหวะลีลา สอดคล้องและขัดกันเหมือนท่วงทำนองของดนตรี (1) ทั้งในส่วนที่เป็น วัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับของผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลายทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ตลอดจนชาติพันธุ์ต่างๆ การสื่อสารด้วยภาษากวีเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้รับสารหรือผู้ฟัง และเป็นส่วนหนึ่งในจิตใจของผู้รับสารได้มาก เพราะภาษากวีเป็นภาษานามธรรมที่บอกความรู้สึก จินตนาการได้เป็นอย่างดี ภาษากวีมีตาที่สามหรือที่เรียกกันว่า ตาของใจ หรือตาภายใน สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ที่คนธรรมดาไม่สามารถมองเห็นได้ ภาษากวียังเป็นภาษาที่ไพเราะอ่อนหวาน สละสลวย ชวนฟัง ฟังแล้วซาบซึ้งตรึงใจทำให้ได้อรชร (2)

อรชรของการสื่อสารด้วยภาษากวี นอกจากสร้างความซาบซึ้งแล้วยังชวนให้ผู้รับสารเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสารได้ชัดเจนมากขึ้นตรงตามนิยามของการสื่อสาร เป็นกระบวนการในการสร้างความหมายร่วมกันระหว่างคู่สื่อสารซึ่ง

มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีความต่อเนื่องกันตลอดกิจกรรมการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร (3) ในแต่ละองค์ประกอบมีปัจจัยที่เสริมเน้นให้การสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิผลมากขึ้น ปัจจัยของผู้ส่งสารประกอบด้วยทักษะในการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ขอบเขตประสบการณ์ ทั้ง 5 ปัจจัยของผู้ส่งสารนี้เป็นปัจจัยเดียวกันกับปัจจัยของผู้รับสาร ปัจจัยของสารประกอบด้วยรหัสสารหรือสัญลักษณ์ที่ใช้แทนการสื่อสาร เนื้อหาสาร และการจัดสาร และปัจจัยของสื่ออยู่ที่การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมตรงกับความสามารถและประสิทธิภาพของผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร (4)

องค์ประกอบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้ส่งสารที่ต้องการสื่อสารเรื่องใดหรือข้อมูลข่าวสารใดจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาสารนั้นอย่างถ่องแท้พร้อมๆ กับทำความเข้าใจกับผู้รับสาร ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เลือกสรรสื่อหรือช่องทางให้สอดคล้องกับตัวสารและผู้รับสารเพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร ประโยชน์ของการใช้ภาษากวีเป็นช่องทางในการสื่อสาร นอกจากเป็นการช่วยขยายภาพนามธรรมให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมแล้วยังเชื่อมโยงเรื่องราวและความรู้สึกให้เป็นเนื้อเดียวกัน ปัจจุบันมีการใช้ภาษาในหลากหลายรูปแบบทั้งภาษาที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษาที่ใช้เฉพาะเรื่อง เช่น ภาษาในการเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนตลอดจนภาษากวี เพราะมนุษย์ต้องการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ ความรู้สึกนึกคิด การกระทำ อารมณ์ ในการสร้างความเข้าใจ การยอมรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม



ภาษาเป็นการสื่อความหมายที่แสดงออกมาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึก ความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน (5) สำหรับการใช้อย่างไรในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าผู้ใช้ต้องการจะสื่อสารกับใครด้วยวัตถุประสงค์ใดจึงจำเป็นที่ผู้ใช้ต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเรื่องราวสำหรับการถ่ายทอด

การถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อให้เกิดการคล้อยตามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่ามาจากภาษาที่เลือกใช้ ถ้าผู้พูดหรือผู้เขียนเลือกใช้ภาษาที่มีลีลาจังหวะจะโคน เข้าถึงความรู้สึกของผู้ฟัง หรือผู้อ่านก็จะเกิดการคล้อยตามและยอมรับได้ง่าย ดังเช่นภาษาทางวรรณคดีหรือภาษากวี ซึ่งภาษาในลักษณะนี้ใช้แสดงอารมณ์ มีจินตนาการที่แสดงออกด้วยรูปคำมีการเล่นเสียง เล่นคำ แสดงธรรมชาติ และท่วงทำนองเขียนตามลำดับอารมณ์และความคิด หนังสือหรือข้อเขียนแต่ละประเภทที่จะได้รับการยกย่องว่าแต่งดีนั้นจะต้องมีการเลือกใช้ภาษาอย่างมีศิลปะหรืออาจเรียกได้ว่ามีวรรณศิลป์ หมายความว่า มีศิลปะในการสื่อสารด้วยภาษาที่ชัดเจน จับใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง ใช้ภาษาสัญลักษณ์ช่วยให้เกิดจินตนาการ และมีเอกภาพทางภาษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายรายละเอียดของการสื่อสารด้วยภาษากวีที่มีคุณภาพสำหรับการพัฒนาการสื่อสารให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสังคมในแต่ละสังคม สารสำคัญประกอบด้วยองค์ประกอบของการสื่อสารด้วยภาษากวี บทบาทของการสื่อสารด้วยภาษากวี และศิลปะและคุณค่าในการสื่อสารด้วยภาษากวี ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ทางภาษากวีในครั้งนี้สามารถใช้ประกอบการพิจารณากำหนดเป็นแนวทางเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความรักความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

องค์ประกอบของการสื่อสารด้วยภาษากวี

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในยุคปัจจุบันที่มีความเหมือนและความต่างในหลากหลายแง่มุม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้สร้างความเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนา ในกระบวนการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการ เริ่มจากผู้ส่งสารหรือผู้พูด สารหรือเนื้อหาสาระ สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสารหรือผู้ฟัง เมื่อใดที่องค์ประกอบทั้ง 4 ตัวนี้ทำหน้าที่ เมื่อกระบวนการสื่อสารก็เกิดขึ้น (6) ผู้ส่งสารในการสื่อสารด้วยภาษากวีต้องมีความตั้งใจ มีความน่าเชื่อถือ และน่าเลื่อมใสในสายตาของผู้รับสาร มีความสุขุมเยือกเย็นน่าไว้วางใจ มีบุคลิกภาพดีทั้งภายในภายนอกและเป็นที่ยอมรับของสังคม และที่สำคัญต้องมีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำภาษาให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และผู้รับสารหรือผู้ฟัง เพราะเนื้อหาสาระเป็นตัวเร้าหรือสิ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความหมายที่ได้รับ สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้สารมีความน่าสนใจประกอบด้วยรหัสสารหรือสื่อภาษารูปแบบวิธีการในการนำสารมาเรียบเรียงเพื่อให้ได้ใจความตามลักษณะโครงสร้างของภาษาและวังวนลีลาของผู้สื่อสารแต่ละบุคคล ผู้รับสารหรือผู้ฟัง องค์ประกอบตัวสุดท้ายของการสื่อสารด้วยภาษากวี ผู้ส่งสารจำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่าผู้รับสารแต่ละคนมีความสามารถในการรับสารอย่างไร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการรับสารของผู้รับสารคือ ทักษะความสามารถ ความชำนาญในการถอดรหัสสารหรือตีความ ทศนคติและความรู้ในการสื่อสาร (7) สำหรับองค์ประกอบที่สำคัญรองลงของภาษากวีที่จะสร้างความไพเราะและงดงามประกอบด้วย การเลือกสรรคำ การใช้เสียงสูงต่ำหรือลีลาและจังหวะ การเลือกคำที่สื่อความหมายให้ลึกซึ้งกินใจ และการเลือกเนื้อความที่ให้แง่คิดเชิงสร้างสรรค์ (8)

หรือที่เรียกว่า “งานเขียนเชิงสร้างสรรค์” ผ่านกระบวนการเล่าเรื่องที่ประกอบขึ้นด้วย “งานศิลป์” ซึ่งมีความรู้สึกนึกคิด และเทคนิคทางภาษาที่จัดเจนชุดหนึ่ง ผสมผสานหล่อสร้างขึ้นมาด้วยพลังทางศิลปะ ขับส่งไปสู่ผู้รับสารให้เกิดสำนึกที่รู้จนสามารถก่อเป็น องค์คุณแห่งชีวิตขึ้นอย่างจำเพาะตน (9)

บทบาทของการสื่อสารด้วยภาษา

บทบาทของการสื่อสารด้วยภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ ทั้งนี้ ผู้พูดหรือผู้ส่งสารจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับบทบาทของการสื่อสารก่อนว่ามีบทบาทอย่างไร ซึ่งบทบาทของการสื่อสารสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ บทบาทต่อบุคคลหรือปัจเจกบุคคล และบทบาทต่อสังคม

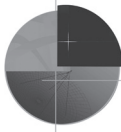
บทบาทต่อบุคคลหรือปัจเจกบุคคล แบ่งออกเป็น 8 ประการ คือ บทบาทในการให้ข่าวสาร ซึ่งเป็น การเก็บรวบรวม แยกแยะหรือเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจ บทบาทในกระบวนการสังคมประภิด หมายถึง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้สมาชิกของสังคมดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น บทบาทในการกระตุ้นหรือชักจูงใจ เป็นการส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้สมาชิกของสังคมแสวงหาทางเลือกนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย บทบาทในการแสดงความคิดเห็น หมายถึงการส่งเสริมให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดข้อตกลงที่ดีและมีประโยชน์ร่วมกัน บทบาทในการให้การศึกษา คือการถ่ายทอดวิชาความรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญา บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรม รวมถึงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรม บทบาทในการให้ความบันเทิง ได้แก่การถ่ายทอดและเผยแพร่การแสดง วรรณกรรม ดนตรี

การเล่นและศิลปะต่างๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และบทบาทในการประสานสามัคคี หมายถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารกันอย่างเพียงพอเพื่อสร้างความเข้าใจในสังคม ส่วนบทบาทต่อสังคม แบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ บทบาทในการเป็นสถาบันทางสังคม ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม บทบาทในการเป็นเครื่องมือทางการเมือง บทบาทในการเป็นพลังช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ บทบาทในการช่วยสร้างเสริมศักยภาพทางการศึกษา และบทบาทในการเป็นแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม (3)

สำหรับภาษากวีนั้น นอกจากจะมีบทบาทใน 2 ประการข้างต้นแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญและพิเศษกว่าการใช้ภาษาโดยปกติคือ บทบาทในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก และบทบาทในการแสดงออกทางเสียงเพื่อให้เกิดลีลาจังหวะ ประการแรกบทบาทในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก ภาษากวีต้องแสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจของผู้เขียนหรือผู้ส่งสารทำให้ผู้รับสารสัมผัสได้ถึงความรู้สึกสุข ทุกข์ เศร้า เสียใจ อย่างหนึ่งอย่างใด ผู้รับสารสามารถเข้าถึงภาวะอารมณ์เหล่านั้น ภาษาที่แสดงบทบาทในลักษณะนี้อาจจะไม่ใช่ภาษาที่แสดงเหตุผลหรือข้อเท็จจริง แต่เป็นภาษาของความรู้สึก เป็นสำคัญ ประการที่สองบทบาทในการแสดงออกทางเสียงเพื่อให้เกิดลีลาจังหวะ การแสดงออกทางเสียงเพื่อให้เกิดจังหวะลีลาเป็นบทบาทที่ทำให้เกิดความไพเราะ มีท่วงทำนองสูงต่ำของระดับเสียงวรรณยุกต์ (1) ผู้รับสารสัมผัสได้ถึงความงดงามเกิดความคล้อยตามและจินตนาการเชิงสร้างสรรค์

ศิลปะและคุณค่าในการสื่อสารด้วยภาษา

ภาษาเป็นวัฒนธรรม เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่มนุษย์ สร้างสรรค์ ขึ้นเพื่อประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันในสังคม (10) การใช้ภาษาอย่างมีศิลปะเอื้อต่อการสื่อสารนับเป็น



ประเด็นหนึ่งของผู้ส่งสารจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ ศิลปะในการสื่อสารขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัว ความชัดเจนเชี่ยวชาญ ความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงออกทางภาษาที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความประทับใจ และเข้าถึงความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อออกมา โดยเฉพาะการสื่อสารที่เรียกว่า งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ อาทิ เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดีและความเรียง เหล่านี้ยิ่งต้องใช้ศิลปะในการแสดงออกทางภาษาเป็นพิเศษ (1) ศิลปะเป็นเครื่องสื่อสารที่มีพลังเร้าอารมณ์สะเทือนใจ ซึ่งเป็นผลจากการแสดงออกของมนุษย์อันมีมูลจากความคิดและประสบการณ์ที่มนุษย์ได้กลั่นกรองผสมผสานกันขึ้นเพื่อถ่ายทอดจากผู้หนึ่งไปยังผู้อื่น เนื้อหาจึงหนีไม่พ้นเรื่องชีวิตจิตใจของมนุษย์รวมทั้งทัศนะของมนุษย์ที่มีต่อสรรพสิ่งที่แวดล้อมสามารถสัมผัสรับรู้ จะเห็นได้ว่างานเขียนในรูปแบบของวรรณคดี วรรณกรรมหรือบทกวีมักใช้ภาษาที่มีศิลปะเป็นอุปกรณ์หรือที่เรียกว่า สุนทรียภาพ สุนทรียภาพในภาษากวีให้นิยามถึงภาษาที่สามารถสัมผัสได้อย่างลึกซึ้งจับใจและรุนแรง ส่งกระทบให้เกิดอารมณ์ทุกข์และสุข สุนทรียภาพที่ใช้สำหรับการสื่อสารภาษากวีมักพบเห็นในรูปของความเปรียบและสัญลักษณ์ (10)

ความเปรียบเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างพลังในการสื่อสารให้เกิดความกระชับและเข้าใจได้แจ่มแจ้งชัดเจน การใช้ภาษาในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาวรรณคดี เพราะภาษาวรรณคดีต้องการความงาม ความไพเราะ ความประณีตและซาบซึ้งกว่าภาษาที่ใช้กันทั่วไป กวีจึงนิยมใช้ความเปรียบในการสร้างอารมณ์สุนทรียะ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเปรียบเป็นสิ่งเชื่อมโยงกับจินตนาการ (10) ความเปรียบที่ใช้ในภาษากวีหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “โวหารภาพพจน์”

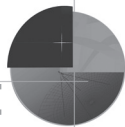
โวหารภาพพจน์ในภาษากวีมีหลายแบบ แต่ที่ใช้กันบ่อย คือ ภาพพจน์แบบอุปมา ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์ ภาพพจน์แบบอุปมาเป็นการเปรียบเทียบเพื่อดูว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่งหรือไม่ โดยทั่วไปแล้วภาพพจน์แบบอุปมานี้จะมีลีลาที่แสดงการเปรียบเทียบปรากฏอยู่เช่นคำว่า ดั่ง ราวราวกับว่า ประหนึ่ง เหมือน ดังตัวอย่าง เธอร้องให้ราวกับว่าจะสิ้นใจ ผนกระหน่ำดั่งว่าฟ้าพิโรธ ฯลฯ ภาพพจน์แบบ อุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยไม่มีคำที่แสดงการเปรียบเทียบปรากฏเหมือนกับการอุปมา ดังเช่นกวีนิพนธ์ของไพโรวรินทร์ ชาวงาม ความว่า

โอ้เจ้าสาวใบตองในร่องสวน
 ยุคคะนี้เขียนวลคงถ้วนหมอง
 ยินแต่เพลงพลาสติกกระริก้อง
 หรือสิ้นเพลงใบตองเสียแล้วเอ๋ย (1)

ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานเป็นความเปรียบที่พรรณนาให้สัตว์ ความคิดนามธรรม หรือวัตถุ แสดงลักษณะในด้านรูปลักษณ์ ลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมต่างๆ อย่างมนุษย์ ดังเช่นบทร้อยกรอง “รำพึงแห่งใบไม้” ของสันติ ชนะเลิศ ความว่า

วันนี้แพรสีเสดของแดดกล้า
 ห่มทุ่งหญ้าป่าเขาอย่างเหงาหงอย
 โดยแรงลมริวฝุ่นหมุนตัวลอย
 เรา-ค่อยค่อยคว้างหล่นชบบนดิน (10)

และภาพพจน์สัญลักษณ์เป็นการนำสิ่งหนึ่งมาแทนสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดภาพและเข้าใจได้ชัดเจน ภาพพจน์นี้มักใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมแทนนามธรรม ใช้ภาษาในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งจะปรากฏในรูปของคำ ประโยค ข้อความหรือทั้งเรื่องก็ได้ ดังเช่นกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ความว่า



โลกนี้มีอยู่ด้วย มณี เดียวนา
 ทรายและสิ่งอื่นมี ส่วนสร้าง
 ปวงธาตุต่ำกลางดี ดุลยภาพ
 ภาคจักรพาลมีร้าง เพราะน้ำ แรงไหน (1)
 ความเปรียบที่ใช้ในภาษากวีทั้ง 4 แบบนี้
 สามารถบรรยายรายละเอียดของบุคคลหรือสิ่งของ
 ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารจนทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟัง
 สามารถจินตนาการจนเห็นภาพและคล้อยตามได้

วิจารณ์

ภาษากวีประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2
 ประการคือ องค์ประกอบด้านโครงสร้างทางภาษา
 ที่ทำให้เกิดกระบวนการสื่อสารซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่ง
 สาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ประสิทธิภาพของผู้ส่ง
 สารเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การสื่อสารมี
 ประสิทธิภาพ ดังเช่น ความรู้ความสามารถ ความ
 น่าเชื่อถือ ความตั้งใจ คุณสมบัติเหล่านี้จะนำไปสู่
 การเลือกสรรเนื้อหา ถ้อยคำ ตลอดจนคนที่เราจะ
 สื่อสารด้วย ส่วนที่ 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อ
 ภาษาเพื่อสร้างให้เกิดความไพเราะและงดงาม โดย
 ผู้ใช้จำเป็นต้องเลือกสรรคำที่ให้ความหมายลึกซึ้ง
 ใช้เสียงสูงต่ำหรือที่เรียกว่าลีลาหรือจังหวะของ
 ภาษา เลือกเนื้อหาที่ให้แก่คิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อ
 สร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง

บทบาทที่จะส่งเสริมให้การสื่อสารมี
 ประสิทธิภาพสามารถแบ่งเป็นประเด็นหลักได้ 2
 ประเด็นคือ บทบาททั่วไปของการสื่อสาร และ
 บทบาทของการสื่อสารด้วยภาษากวี ผู้สื่อสาร
 จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับบทบาททั้ง 2 ประเด็น
 โดยบทบาทของการสื่อสารทั่วไปมีทั้งบทบาทต่อ
 บุคคล และบทบาทต่อสังคม เพื่อเผยแพร่ข้อมูล
 ข่าวสาร ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ
 บุคคลและสังคม สนับสนุนในการดำเนินงานด้าน
 การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมขององค์

ทางภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
 สำหรับบทบาทของการสื่อสารด้วยภาษากวีนั้น มี
 บทบาทในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก และ
 แสดงออกทางเสียงเพื่อให้เกิดลีลาและจังหวะ
 เพราะข้อมูลความรู้ในบางประเด็นจำเป็นต้องให้ผู้อ่าน
 หรือผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ ยอมรับและคล้อย
 ตาม

ศิลปะและคุณค่า ภาษากวีให้คุณค่าต่อผู้อ่าน
 ผู้ฟัง หรือผู้รับสารหลายประการ เช่น ช่วยให้
 เกิดความละเอียดละไมขึ้นในจิตใจ สามารถรับรู้
 เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ง่ายเกิดความรักและ
 ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันซึ่งนำไปสู่
 ความสันติสุข ช่วยสร้างจินตนาการจนสามารถยก
 ระดับจิตใจของผู้รับสารได้ ช่วยให้เกิดความคิดเสริม
 ภูมิปัญญา และช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลาย
 ความตึงเครียดภายในจิตใจได้อย่างดี (8) การ
 ใช้ความเปรียบหรือโวหารภาพพจน์ไม่ว่าจะเป็น
 ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์อุปลักษณ์ ภาพพจน์
 บุคลาธิษฐาน และการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสาร
 ด้วยภาษากวีจะช่วยให้การสื่อสารมีความน่าสนใจ
 และมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารด้วยภาษากวีในยุคปัจจุบันเป็น
 สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สื่อสารควรนำมาพิจารณาปรับ
 ใช้โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทาง
 วัฒนธรรม มีความเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์
 การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้
 เพื่อสร้างความรักความเข้าใจ และความสมัคร
 สมานสามัคคี อันจะนำไปสู่ความสันติสุขของสังคม
 อย่างไรก็ตามควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการ
 สื่อสารด้วยภาษากวีกับการสื่อสารด้วยภาษาความ
 เรียงอื่นๆ เช่น ภาษาในงานราชการ ภาษาในงาน
 ข่าว หรือภาษาในงานสารคดี เพื่อข้อสรุปที่ชัดเจน
 สมบูรณ์ต่อไป



กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.เวทิน นพนิษฐ์ ประธานบริหารของ The Professional associates of Thailand ที่ให้คำแนะนำ อ่านและวิพากษ์นิพนธ์ต้นฉบับ

เอกสารอ้างอิง

1. ัญญา สังขพันธานนท์. ศิลปะการแสดงออกทางภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. หน้า 97, 140-144, 2550.
2. ท.ณเมืองกาฬ: นานาสาระจากใจครู ท. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2555. สืบค้นจาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/260761>.
3. สุรัตน์ ตรีสุกมล: หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา, กรุงเทพฯ. หน้า 90, 269-271, 2549.
4. ปรมะ สตะเวทิน: หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. หน้า 61-72, 2546.
5. สมชาย หอมยก: ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ. หน้า 1, 2550.
6. กาญจนา แก้วเทพ: สื่อเล็กๆ ที่น่าใช้ในงานพัฒนา. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, กรุงเทพฯ. หน้า 13-14, 2552.
7. กิติมา สุรสนธิ: ความรู้ทางการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. หน้า 11-26, 2548.
8. ปราณี สุรสิทธิ์: การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์. สำนักพิมพ์แสงดาว, กรุงเทพฯ. หน้า 342-353, 2549.
9. สถาพร ศรีสังข์: "คือคำใจใส่ชื่อสดงาม คือถ้อยความทวิ..ที่ผันผ่าน". ถ้อยทวิ...ที่ผันผ่าน. เซาเทิร์นคาร์ด แอนด์ มีเดียโซลูชั่น จำกัด, สงขลา. หน้า 5-7, 2553.
10. ดวงมน จิตรจำนง:สุนทรีย์ภาพในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์สยาม, กรุงเทพฯ. หน้า 1-5, 117-118, 2541.